

LEkker(s) Op School

Slotevent 4/12/2023

8 Gentse kleuterscholen
Dienst Lokaal Sociaal Beleid
Onderwijscentrum Gent
Dienst Kinderopvang
HIVA KU Leuven en HOGENT Equality Research Collective

met steun van

Film LEkker(s) Op School

Armoedebestrijding

18,9% Gentse kinderen werden geboren in kansarmoede (geboortjaar 2020-2022)*

7.122 Gentenaars jonger dan 18 leven onder de armoededrempel**

31,8% van de Gentse kinderen en jongeren met een groeipakket ontvangen een sociale toeslag in 2022*

Basisbehoefte om tot leren te komen

*Uit cijfers van de Europese Unie blijkt dat 3 procent van de min 15-jarigen in Vlaanderen thuis niet elke dag een voedzame maaltijd krijgt wegens geldgebrek (*Statbel, 2021*)

*De meeste kinderen die in België met deprivatie te maken hebben, genieten niet van een beleid voor gratis schoolmaaltijden, waarvan de totale kosten voor het hele land minder dan 1% van de totale onderwijskosten zouden bedragen (*Koning Boudewijnstichting, 2023*)

Achtergrond en doel LEkker(s) Op School

- > armoedebestrijding: gelijke kansen van bij schoolstart
- > komen tot een flexibel en toegankelijk aanbod van gezonde, duurzame en betaalbare maaltijden in Gentse kleuterscholen
- > in kaart brengen welke positieve effecten maaltijden hebben op ontwikkelingskansen van kleuters
- > rekening houdend met elke schoolse context en het ontzorgen van scholen

=> haalbare scenario's

=> beleidsaanbevelingen formuleren

“Ik denk zeker bij de gezinnen die het al moeilijk hebben dat ze echt daarvoor naar school willen komen. Dat dat een stimulans is om eigenlijk naar school te komen en niet alleen voor die gezond maaltijden maar ook gewoon omdat het gratis is. Dat verlicht. We gaan hem naar school sturen want daar is het toch goed op het gebied van eten en leren.”

(leerkracht)

Scenario's

Principe 1:

> Volledig gratis

⇒ voorbehouden scholen met hoogste SES%

> Kortingsysteem

Principe 2: We testen zowel:

**WARM
MIDDAGMAAL**

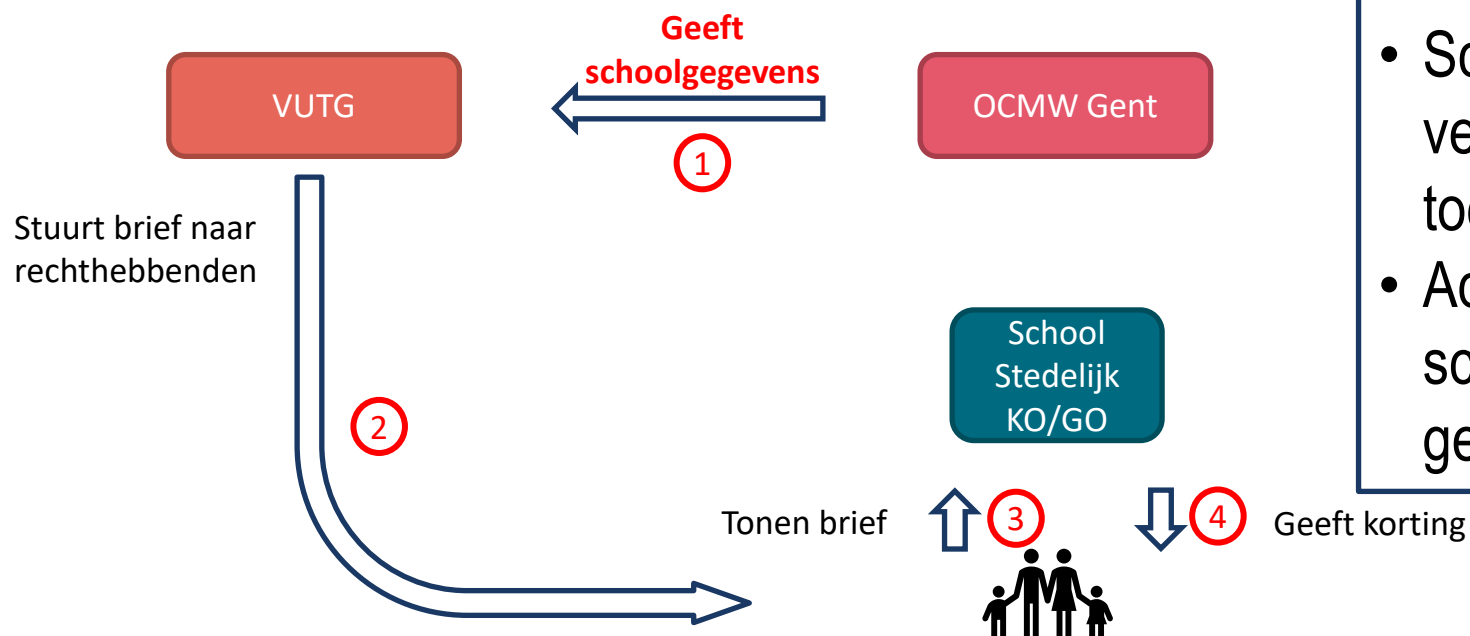

10-UURTJE

**GEPIMPT
BROODDOOS**

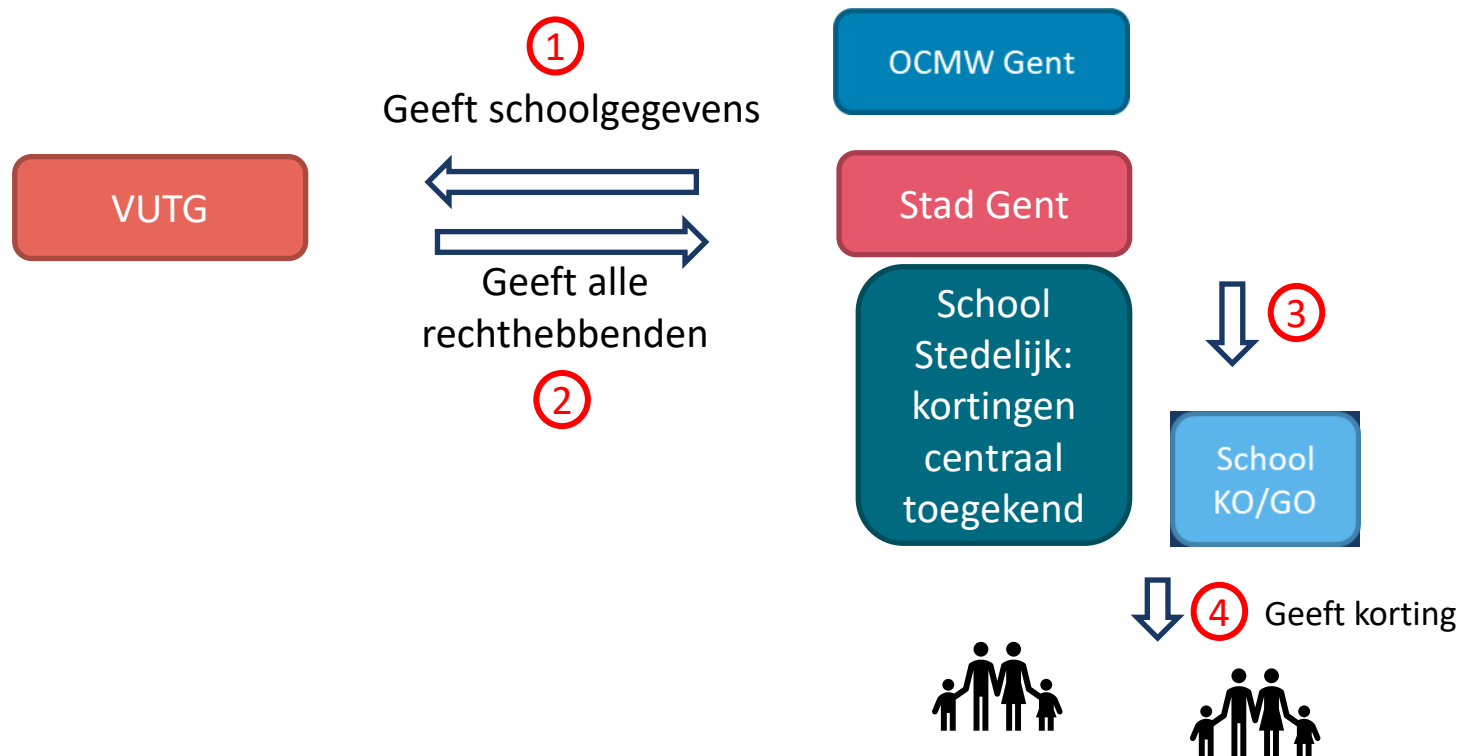
FASE 1: Toekenning van korting via samenwerking VUTG schooljaren 21-22 en 22-23

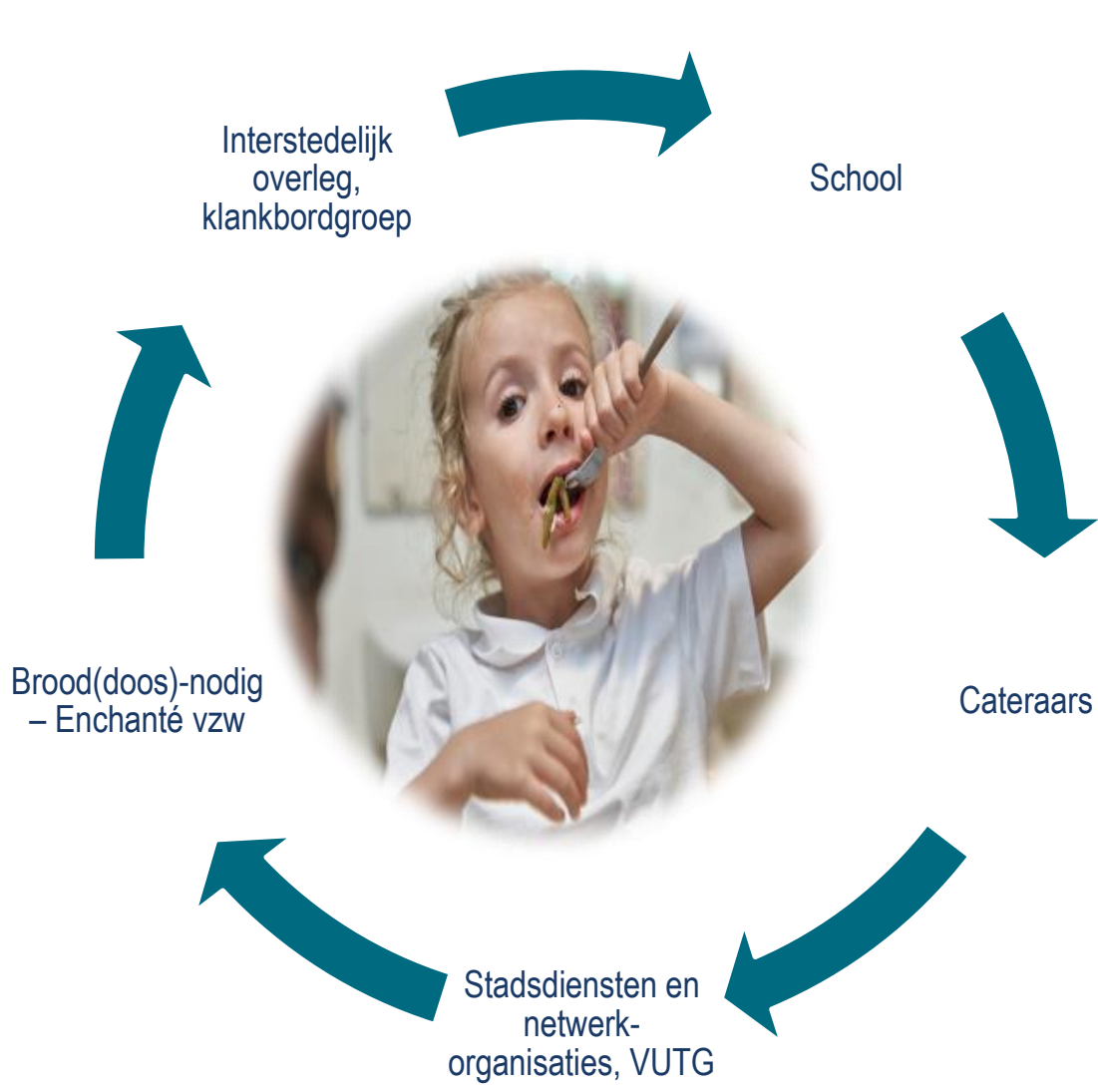
- Geen protocollen nodig
- Ouders moeten recht vragen via brief VUTG
- School moet brieven verwerken en korting toepassen op factuur
- Administratieve drempels + schaamte en mogelijk gevoel van stigmatisering

Evoluties in schooljaar '23-'24

FASE 2: Automatische toekenning korting/gratis maaltijd

- Ouders krijgen korting automatisch via schoolfactuur
- Protocol + samenwerkingsovereenkomst Stad/OCMW en VUTG.
- Verwerkersovereenkomst tussen Stad en scholen andere netten

The logo for HIVA, featuring the letters 'HIVA' in a bold, white, sans-serif font. The letter 'I' is replaced by a vertical bar with a small orange square at the top and a small green square at the bottom.

ONDERZOEKSIJNSTITUUT VOOR **ARBEID EN SAMENLEVING**

K.U. LEUVEN

The logo for HOGENT, featuring the text 'EQUALITY RESEARCH COLLECTIVE' in a small, white, sans-serif font stacked vertically on the left, and 'HOGENT' in a large, bold, white, sans-serif font on the right.

LEkker(s) Op School (LEOS)

Evaluatie van een pilootproject rond gezonde voeding
in acht Gentse kleuterscholen

4 december 2023

A large, faint, teal-colored graphic of a steering wheel is positioned on the left side of the slide, partially overlapping the text area.

Celine Mertens en Katrien De Maegd (HOGENT)
Evelien Storme, Emilie Franck en Ides Nicaise (HIVA)

1. Onderzoeksaanpak

We onderzoeken **gezonde, duurzame, betaalbare maaltijden voor kleuters** d.m.v. een **proeftuin en praktijkgericht onderzoek.**

Implementatievraagstuk

Hoe verloopt de implementatie van de verschillende scenario's in de kleuterscholen? Welke zijn kritische succesfactoren daarbij?

Impactvraagstuk

Op welke aspecten in de ontwikkeling en beleving van kinderen, ouders en andere betrokkenen heeft het project een positieve impact?

Armoedebestrijding

- Take-up van het aanbod
- Niet-stigmatiserend aanbod
- Financieel ontlasten van gezinnen

Ontwikkeling van kinderen

- Kennis van gezonde voeding
- Aanwezigheid op school
- Participatie in de klas
- Welbevinden van de kleuter
- Ouderbetrokkenheid
- Plezier van samen eten

Gezondheid en duurzaamheid

- Gezondheid van kinderen

Implementatie en randvoorwaarden

- Praktische ondersteuning van scholen
- Adequate infrastructuur
- Adequate administratie procedures
- Inspraak van scholen, ouders en kleuters

Kwalitatief

LITERATUURSTUDIE

- Wetenschappelijke literatuur rond maaltijden op school

KIND

- kindgesprekken over de beleving van de maaltijden en kennis van de voeding,
- observaties bij kinderen uit de tweede en derde kleuterklas tijdens eetmomenten,

KLAS & LEERKRACHT

- interviews bij leerkrachten over participatie en welbevinden van de leerlingen en de implementatie van het onderzoeksproject,

SCHOOL

- ouderbevraging, interviews met de directies en andere betrokken werknemers over het implementatieproces en de verwachte en waargenomen effecten,

SCHOOLOVERSCHRIJDEND

- lerende netwerken met de directie en andere medewerkers zoals bijvoorbeeld de brugfiguur.

Kwantitatief

IMPACTMETING van indicatoren omtrent participatie, aanwezigheden, en onbetaalde schoolfacturen naar sociaaleconomische status en thuistaal in de deelnemende scholen.

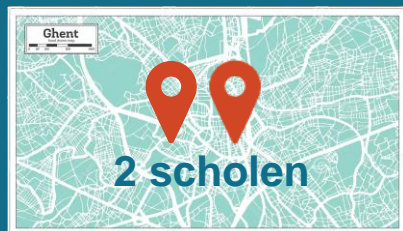

2. Proeftuin

Meer dan 600 kleuters genieten jaarlijks van...

Voor alle kleuters,
gratis of quasi-gratis

Met korting voor
kleuters uit
lage-inkomens
gezinnen

« Verrijking »
voor alle kleuters

Kostprijs per kind voor
gehele schooljaar 2022-2023

Kostprijs LEOS per kind per dag

Totale kostprijs

Kostprijs voor Stad Gent

Kostprijs voor ouders

Scenario gratis of goedkope* warme maaltijd voor alle kleuters

Maaltijd: €4.10 of €4.00*
Opvang: €0.70

Maaltijd: €4.10 of €3.20*
Opvang: €0.70

Maaltijd: €0.00 of €0.80*
Opvang: €0.00

Gemiddeld € 644

Scenario warme maaltijd met selectieve kortingen

Maaltijd: €3.10-€3.55
Opvang: €0.75- €0.80

Maaltijd: €2.56-€2.84
Opvang: €0.75-€0.80

Maaltijd: €0.00-€0.71
Opvang: €0.00

Gemiddeld € 619

Verrijking door pimpen van de brooddozen of 10-uurtje

€ 1.20-€ 1.60

€1.20-€ 1.60

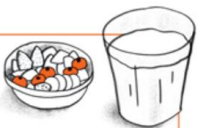
€0,00

€ 129 - € 232

WARM
MIDDAGMAAL

10-UURTJE

GEPIMPT
BROODDOOS

KOSTPRIJS

EQUALITY
RESEARCH
COLLECTIVE

HO
GENT

KU LEUVEN

3. Effecten

Armoedebestrijding

- Take-up van het aanbod
- Niet-stigmatiserend aanbod
- Financieel ontlasten van gezinnen

Bij kleuters en gezinnen:

- Varieert tussen <25% en 100% naargelang samenstelling schoolpopulatie en gekozen scenario
- Participatie aan warme maaltijden stijgt in bijna alle scholen
- Verlichting financiële stress bij (quasi-)gratis maaltijden
- Een aanbod voor alle kleuters heeft geen stigmatiserend effect

Bij school:

- Volume onbetaalde schoolfacturen daalt

Gezondheid en duurzaamheid

- Gezondheid van kinderen

Gezondheidsvaardigheden van kleuters:

- Gezonder en gevarieerder eetpatroon, meer en betere voeding

Effecten bij gezinnen:

- Sensibilisatie van ouders: leereffecten (maar blijft gevoelig)
- Meer positieve attitudes van kleuters t.a.v. eten thuis
- Evolutie in eetgewoontes van gezinnen/ quality-time

Ontwikkeling van kinderen (1/2)

- Kennis van gezonde voeding
- Aanwezigheid op school
- Participatie in de klas
- Welbevinden van de kleuter
- Ouderbetrokkenheid
- Plezier van samen eten

Bij kleuters:

- Betere kennis en attitudes t.a.v. diverse voeding
- Maaltijd als sociaal leren (~ samen eten)
 - Plezier in het samen eten
 - Meer en beter eten
 - Meer proeven van (nieuwe) voeding
- Participatie en welbevinden in de klas
 - Voorlopig geen waarneembare effecten
- Eetplek, profiel en inbreng begeleider, visie op eetmoment
 - Gunstige effecten: meer ontspannen sfeer, meer tijd om te eten, meer ruimte tot initiatief, meer praten over voeding, meer proeven

Ontwikkeling van kinderen (2/2)

- Kennis van gezonde voeding
- Aanwezigheid op school
- Participatie in de klas
- Welbevinden van de kleuter
- Ouderbetrokkenheid
- Plezier van samen eten

Aanwezigheid bij kleuters:

- Beperkt maar gunstig indirect effect
- “Verrijkingsaanbod” tijdens ochtend lijkt tijdige aanwezigheid te stimuleren

Bij gezinnen:

- Geen effect op algemene ouderbetrokkenheid. Wel deelname ouders aan activiteiten georganiseerd in het kader van LEOS

Implementatie en randvoorwaarden

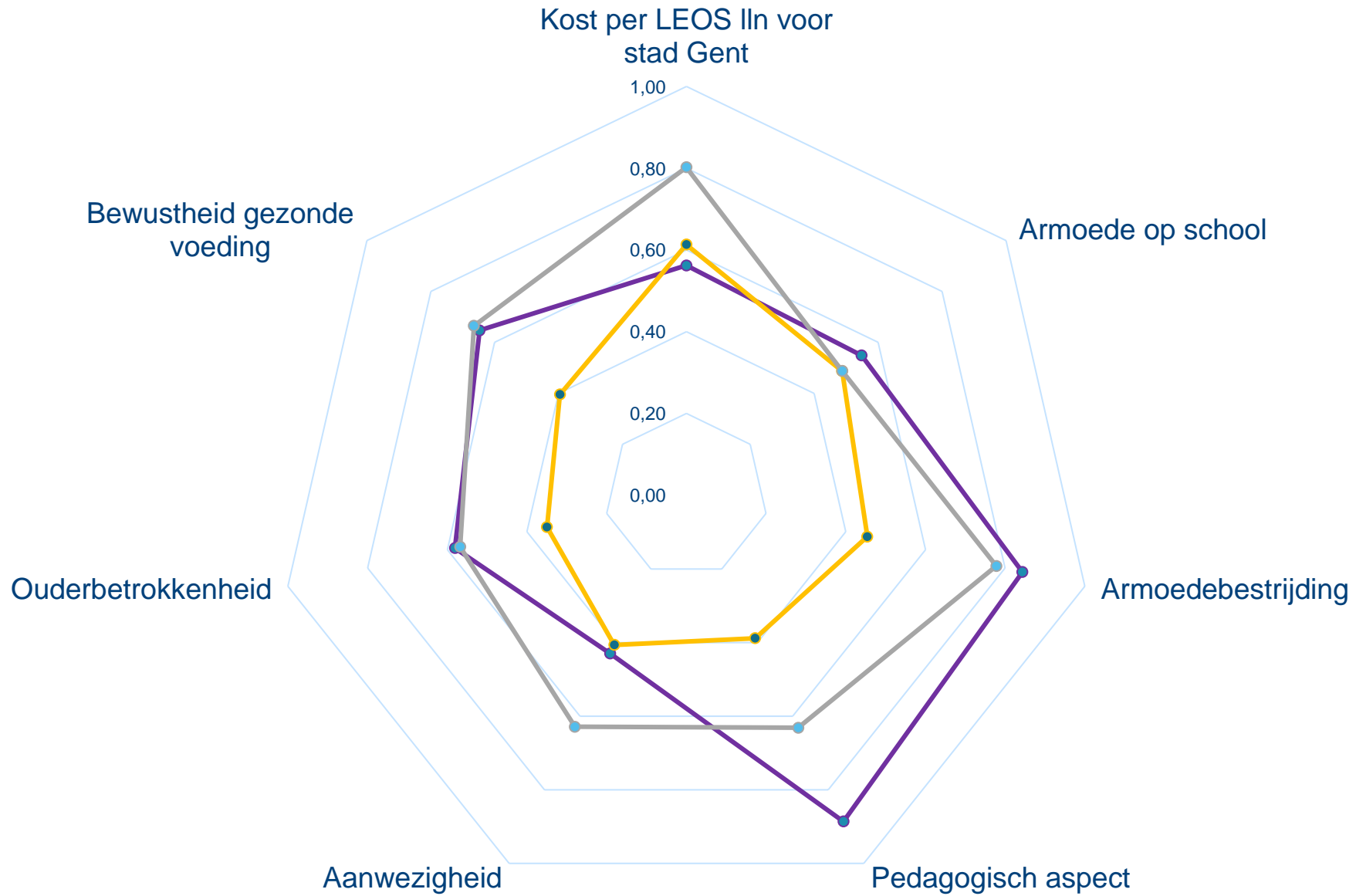
- Praktische ondersteuning van scholen
- Adequate infrastructuur
- Adequate administratie procedures
- Inspraak van scholen, ouders en kleuters

Implementatie in scholen:

- Veeleisend qua financiële en menselijke investering, tijd en flexibiliteit
- Belang van een centraal aanspreekpunt
- Dagelijks aanbod
- Voedingsadvies om gezondheid van aanbod te versterken & belang van lekker/ aangepaste voeding (vb. allergie en culturele diversiteit)

4. Kosten-baten analyse

5. Aanbevelingen

Investeren in gezonde voeding op school **verdient zichzelf minstens dubbel terug:**

- (1) door een betere gezondheid bij kinderen en later op volwassen leeftijd
- (2) door het doorbreken of voorkomen van armoede
- (3) door minder kosten en meer welvaart op lange termijn

Een **beleid gericht op gezonde voeding op school** bestaat uit:

- (1) financiële ondersteuning,
- (2) logistieke ondersteuning én
- (3) een pedagogische omkadering - pedagogische maaltijd

Een integrale strategie vergt samenwerking tussen verschillende beleidsdomeinen (onderwijs, welzijn, gezondheid...) en bevoegdheidsniveaus (lokaal, Vlaams, federaal)

Boven bepaalde concentratiegraad van kansarmoede:

- **(quasi-)gratis warme maaltijden voor iedereen**
- voorkeur voor warme maaltijden, afhankelijk van de mogelijkheden
- alternatief: koude maaltijd, 10-uurtje of ontbijt

Beneden de vastgelegde concentratiedrempel: **verrijkingsscenario**

Selectieve kortingen zijn aantrekkelijker vanuit budgettair oogpunt, maar minder effectief

- take-up bij kansarme kinderen ligt lager door de stigmatisering, informatie- en administratieve obstakels;
- meer kansrijke kinderen worden niet bereikt
- bijhorende administratieve lasten voor de scholen;
- een schoolbrede, multicomponent benadering is in zo'n context moeilijk te realiseren

Met dank

Celine Mertens en Katrien De Maegd (HOGENT)
Evelien Storme, Emilie Franck en Ides Nicaise (HIVA)

Toekomst? Naar een geïntegreerde aanpak rond schoolmaaltijden

Europese Kindgarantie*

Om kinderen te beschermen, moeten EU-landen ieder kind in nood toegang garanderen tot:

kosteloze
vroegschoolse
educatie en opvang

gratis onderwijs

gratis
gezondheidszorg

ten minste 1 gratis
gezonde maaltijd per
schooldag

Kinderen moeten ook toegang hebben tot:

gezonde
voeding

passende
huisvesting

- Internationale kosten-baten analyses
- Good practices uit onze buurlanden
- Lokale/stedelijke initiatieven
- Bevindingen LEOS

Toekomst? Naar een geïntegreerde aanpak rond schoolmaaltijden

(1) Financieel: kost van schoolmaaltijden (Federaal/Vlaams)
(2) Inhoudelijke en logistieke ondersteuning rond gezonde, duurzame, lekkere voeding en doelgroepenbepaling (ondersteuning: Lokaal)
(3) Pedagogische visie en beleid rond eetmomenten als informele leermomenten, gekoppeld aan een sterk armoedebeleid (Onderwijsinstellingen)

(1) **Financieel:** kost van schoolmaaltijden
(Federaal/Vlaams)

(2) **Inhoudelijke** en **logistieke** ondersteuning rond gezonde, duurzame, lekkere voeding en doelgroepenbepaling
(ondersteuning: Lokaal)

(3) **Pedagogische** visie en beleid rond eetmomenten als informele leermomenten, gekoppeld aan een sterk armoedebeleid
(Onderwijsinstellingen)

DANKJEWEL!